

نگاه حقوقدان

باطل اعلام می شود. در این هنگام لطف الله صافی گلپایگانی (نماینده استان مرکزی) بایبان «معلوم می شود این مجلس احکام مسلم اسلام را هم قبول ندارد» جلسه را ترک می کند. در آغاز جلسه عصر همان روز، اصل ۱۱۵ کنونی با این عبارت بندی «رئیس جمهور باید از میان رجال مذهبی و سیاسی که واجد شرایط زیر باشند انتخاب گردد: ایرانی الاصل، تابع ایران، مدیر و مدبر، دارای خُسن سابقه و امانت و تقوا، مؤمن و معتقد به مبانی جمهوری اسلامی ایران و مذهب رسمی کشور» به رأی گذاشته شد. این متن با ۵۲ رأی موافق، چهار رأی مخالف و چهار رأی ممتنع به تصویب می رسد. دیدگاه های موجود پیرامون اصل ۱۱۵ قانون اساسی را می توان به سه نگاه کلی تقسیم کرد:

اول، نگاه مخالف: «رجال» در معنای لغوی یعنی مردان به کار رفته است. ادله شرعی زیادی برای منع زنان در زمینه قضات و ولایت (بخشی از امور اجرایی مربوط به این حوزه می شود) وجود دارد.

دوم، نگاه موافق: اصل بیستم قانون اساسی بیان می دارد: «همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند.» با اینکه قانون گذار می توانست کلمه «مرد» را به کار ببرد، از واژه «رجال» استفاده می کند که معنای عام تر و چون شخصیت دارد. در «قانون انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران» (مصوب ۵ تیرماه ۱۳۶۴)، زنان از نام نویسی منع نشده اند.

سوم، نگاه مصلحت اندیش: اکبر هاشمی رفسنجانی معتقد بود که ریاست جمهوری زنان معنی ندارد؛ دلیل به کار بردن واژه «رجال» مصلحت اندیشی برای جلوگیری از کلمه «مردان» با هدف بازگذاشتن مسیر تا زمانی که شرایط فراهم شود و زنان توانمند لازم را برای ورود به این عرصه پیدا کنند، بود. رهبر انقلاب در تاریخ ۲۴ مهر ۱۳۹۵ «سیاست های کلی انتخابات» را ابلاغ نمودند. در جزه «۵» بند ۱۰ «سیاست های کلی نظام در زمینه انتخابات آمده است: «تعریف و اعلام معیارها و شرایط لازم برای تشخیص رجل سیاسی، مذهبی و مدبر و مدیر بودن نامزد های ریاست جمهوری توسط شورای نگهبان». در همین راستا شورای نگهبان در تاریخ ۲۰ دی ۱۳۹۶ متنی با عنوان طولانی «تعریف و اعلام معیارها و شرایط لازم برای تشخیص رجل سیاسی، مذهبی و مدبر بودن نامزد های ریاست جمهوری» را از تصویب گذراند که در تاریخ ۸ اردیبهشت ۱۴۰۰ اصلاح شد. در ماده یک این مصوبه، رجل مذهبی و سیاسی این گونه تعریف شده اند: «رجال مذهبی، رجالی هستند که...» یا «رجال سیاسی، رجالی هستند که...» در مصوبه موضوع اصلی که جنسیت است سکوت می ماند!

در این دوره نخبه نام صرفاً از افرادی به عمل آمد که شرایط این مصوبه را دارا بودند، به همین دلیل تعداد ۸۰ نفر محدود شد. نام نویسی از چهار زن به عنوان داوطلب نشان می دهد حداقل وزارت کشور صرف زن بودن را مانع ثبت نام نمی داند. از ظرفیت های فقه پویا نباید غافل شد؛ اگر روزگاری دادن حق رأی به زنان برای انتخاب نمایندگان مجلس (و نه حتی انتخاب شدن به مقام نمایندگی) مورد اعتراض فقهاء قرار می گرفت، امروزه در جمهوری اسلامی ایران زنان به مقام نمایندگی مجلس می رسند و حتی در دولت دهم خانم مرضیه وحید دستجردی به وزارت رسید. دور از انتظار نیست وزری شورای نگهبان زنان را هم برای داوطلبی انتخابات ریاست جمهوری تأیید صلاحیت کند.

ریاست جمهوری زنان امکان یا امتناع

ابراهیم ایوبی
وکیل دادگستری

با پایان یافتن ثبت نام از داوطلبان نامزدی چهاردهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری، مهلت پنج روزه شورای نگهبان برای بررسی صلاحیت داوطلبان آغاز شد. در میان داوطلبان نام چهار زن دیده می شود: خانم حمیده زریادی، هاجر چنارانی، رفعت بیات و زهره الپیان. اکنون دوباره این پرسش مطرح می شود که آیا زنان امکان انتخاب شدن برای ریاست جمهوری دارند؟ در اصل ۱۱۵ قانون اساسی آمده که «رئیس جمهور باید از میان رجال سیاسی و مذهبی که واجد شرایط زیر باشند انتخاب گردد...»، اما اینکه کلمه «رجال» در معنای لغوی یعنی مردان به کار رفته یا به مفهوم شخصیت هاست، به تفسیر نیاز دارد. طبق اصل ۹۸ قانون اساسی، تفسیر این قانون اساسی با شورای نگهبان خواهد بود که این نهاد تا امروز تفسیری از اصل ۱۱۵ ارائه نکرده است. در پیش نویس اولیه قانون اساسی آمده بود «رئیس جمهور باید مسلمان و ایرانی الاصل و تابع ایران باشد» اما در بررسی های بعدی متن اولیه بی تغییر نماند. صبح ۲۰ آبان ۱۳۵۸ موضوع شرایط رئیس جمهور در قالب اصل ۸۷/۱ در مجلس خبرگان قانون اساسی به بحث گذاشته می شود. با این متن: «رئیس جمهور باید ایرانی الاصل، تابع ایران، دارای مذهب رسمی کشور و مروج آن، مؤمن به مبانی جمهوری اسلامی ایران، مرد و دارای حسن سابقه و امانت و تقوا باشد». سید محمد بهشتی (نماینده تهران) پس از قرائت قیل، بلافاصله متن دیگری را به عنوان پیشنهاد می خواند: «رئیس جمهور باید از بین رجال دینی و سیاسی که واجد شرایط زیر باشند، انتخاب گردد؛ ایرانی الاصل، تابع ایران، دارای مذهب رسمی کشور و مروج آن، خُسن سابقه و امانت و تقوا، مؤمن به مبانی جمهوری اسلامی باشد». آیت الله منتظری (نماینده تهران) در موقفت قایل به «مرد» عنوان می کند: «اما راجع به مسئله مرد بودن ما مسلمات اسلام را نمی توانیم کنار بگذاریم و از طرفی نمی خواهیم به خواهران خودمان جاسرتی شده باشد... در مسئله حکومت و ولایت ما اشتباه می کنیم که خیال می کنیم حق است، این مسئله وظیفه و مسئولیت است...». در ادامه خانم منیره گرجی فرد (نماینده تهران) و تنها زن حاضر در مجلس خبرگان) به مخالفت نرمی می خیزد: «به نظر من اصلاً این قید لازم نیست، زیرا با توجه به اینکه اگر آقایان زن ها به این مرحله از تکامل و پویایی برسند، باز در مرتبه رهبریت و امامت نیستند، بلکه یک قدرت اجرایی است که از طریق رهبری اگر لیاقتش را داشته باشند... می توانند احراز کنند... قدرت سیاسی زن را اسلام امضا می کند». در پایان جلسه صبح، اصل ۸۸/۱ به رأی گذاشته می شود که در ۶۸ رأی اخذ شده، ۴۷ رأی موافق، ۹ رأی مخالف و ۱۲ رأی ممتنع است. در حالی که عده کل حاضر ۶۲ نفر است! نتیجه

شورای نگهبان باید اعلام جرم کند

علی تقی زاده، حقوقدان، استاد دانشگاه و نماینده مجلس ششم، در گفت و گو با هم میهن اظهارات صدیقی و نامه اعضای هیئت دولت را از بُعد حقوقی بررسی می کند. او به ماده ۶۸ قانون انتخابات ریاست جمهوری و دو تبصره آن که با اطلاق و عموم قانون گذاری شده است، اشاره می کند: «انجام هرگونه فعالیت تبلیغاتی از تاریخ اعلام رسمی اسامی نامزدها له یا علیه نامزدهای ریاست جمهوری از میز خطابه نماز جمعه و یا هر وسیله دیگری که جنبه رسمی و دولتی دارد و فعالیت کارمندان در ساعات اداری و همچنین استفاده از وسایل و سایر امکانات وزارتخانه ها و ادارات، و شرکت های دولتی و مؤسسات وابسته به دولت و نهادهای و مؤسساتی که از بودجه عمومی (به هر مقدار) استفاده می کنند و همچنین در اختیار گذاشتن وسایل و امکانات مزبور ممنوع بوده و مرتکب، مجرم شناخته می شود.» در تبصره های این ماده هم آمده است که: «مؤسسات و نهادهایی که دارایی آنان از اموال عمومی است، همانند بنیاد مستضعفان، مشمول ماده فوق می باشند. تبصره ۲ - ادارات و سازمان ها و ارگان های دولتی و نهادهای و اعضای آنها با ذکر سمت خود حق ندارد له یا علیه هیچ یک از نامزدهای انتخاباتی اعلامیه، اطلاعیه، پلاکارد بدهند.»

او با اشاره به عنوان به کار رفته در نامه هیئت دولت خطاب به شورای نگهبان تأکید می کند: «در ابتدای امر نوشته شده که اینجانبان مدیران ارشد و اعضای هیئت دولت. اگر این آقایان از مشاوران حقوقی خود نظر می خواستند قاعدتاً آنها نمی گذاشتند که چنین اقدام خلاف بین قانون را انجام دهند. این افراد در نامه مذکور اصرار دارند که اعضای هیئت دولت هستند که به شورای نگهبان توصیه می کنند یک کاندیدار را تأیید صلاحیت کند. این اقدام مصداق بارز استفاده از عناوین و امکانات دولتی به نفع یک کاندیداست.» این استاد دانشگاه درباره واکنش قانونی شورای نگهبان نسبت به این نامه هم توضیح می دهد: «در این نامه به نوعی از این عناوین سوء استفاده شده است. حتی متأسفانه این نامه نوعی اقرار است یعنی آنها به مدیر ارشد بودن خود اعتراف کرده و صراحتاً در این نامه به نام یک نامزد خاص اشاره کرده اند. شورای نگهبان باید سریعاً علیه امضا کنندگان این نامه به استناد ماده ۶۸ قانون انتخابات ریاست جمهوری اعلام جرم کند و موضوع را برای رسیدگی به قوه قضائیه ارجاع دهد.» تقی زاده درباره این اظهار نظر که نامه مذکور محرمانه بوده نه برای انتشار و این موضوع مورد پیگیری قضایی قرار خواهد گرفت، تأکید می کند: «این اظهارات نوعی فرار رو به جلو است. نامه محرمانه باشد یا غیر محرمانه سوء استفاده از عناوین و امکانات دولتی در راستای حمایت از کاندیدای خاص جرم است و بس. اگر این نامه محرمانه بوده است هم، این موضوع نامه زایل کننده فعل مجرمانه آقایان نیست. این اظهارات عدری بدتر از گناه است، مگر می شود از امکانات دولتی استفاده محرمانه کرد.»

این حقوقدان درباره اظهارات صدیقی مبنی بر رئیس جمهور هم طراز با مرحوم رئیسی می گوید: «اگر اظهارات امام جمعه موقت به گونه ای باشد که از آن، حمایت از کاندیدای خاص استشمام شود، عملی مجرمانه است و اگر قوه قضائیه بی طرفانه این مسائل را رصد کند باید علیه این رفتارها اقدام جرم شود و به نحوی به موضوع رسیدگی شود که برای دیگران الگو شود تا خلاف بین قانون خلافی را انجام ندهند.» به گفته نماینده مجلس ششم از آنجایی که مرحوم رئیسی هم متعلق به جریان خاصی بود می تواند محل مناقشه باشد مگر اینکه در بین کاندیداهای فردی حضور داشته باشد که با ویژگی های به کار رفته توسط صدیقی به شیوه ی که افکار عمومی به این نتیجه برسد که عبارات صدیقی در حمایت از آن فرد خاص گفته شده است: «اما اینکه به صورت کلی از صفات رئیس جمهور مرحوم بگویند مشمول ماده ۶۸ قانون انتخابات رئیس جمهور نیست. با این حال شأن وجودی این ماده آن است که تریبون های مقدسی مانند نماز جمعه را در زگیری های انتخاباتی دور نگه داریم. اگر طرفداری و جانبداری از جریان خاصی از این تریبون استشمام شود، باید شأن و جایگاه نماز جمعه، اجل از این باشد که خطیب آن این شأن و جایگاه را با حمایت از جریان خاص خدشه دار کند. بنابراین بهتر بود که در نماز جمعه از طرح موضوعاتی که حتی شائبه حمایت از جریان خاص را ایجاد کند، خودداری می شد.»

مسئله جنگ اوکراین و حمایت از کی یف در این دیدار مطرح خواهد شد. آن طور که رسانه های انگلیسی زبان به نقل از جان کربی، سخنگوی امنیت ملی کاخ سفید خبر دادند، موضوع استفاده احتمالی از سود حاصل از حدود ۳۰۰ میلیارد دلار دارایی های مسدود شده روسیه برای کمک و پشتیبانی به اوکراین در جریان دیدار بایدن و مکرون مورد بررسی قرار خواهد گرفت. نشریه پولیتیکو روز گذشته به نقل از منابع آگاه گزارش داد که رئیس جمهور آمریکا با پیشنهاد همتای فرانسوی خود برای اعزام مربیان و مستشاران نظامی غربی به اوکراین مخالفت کرده است. احتمالاً این مسئله نیز مورد رابزین قرار بگیرد چرا که مکرون بر آموزش نظامی نیروهای اوکراینی برای مقابله با روسیه اصرار دارد و پیش از این اعلام کرد که جنگنده های میوز را در اختیار اوکراین قرار خواهد داد.

عملیات نرم اندی چیست؟

این عملیات در ۶ ژوئن ۱۹۴۴ آغاز و نقطه شروع آزاد سازی فرانسه اشغالی و شمال غرب اروپا از دست ارتش آلمان نازی بود. عملیات نرم اندی بزرگترین عملیات نظامی دریایی، هوایی و زمینی بود که تا آن روز انجام شده بود و آغازگر نبرد آزاد سازی شمال غرب اروپا بود که به اشغال نازی ها در آمده بود. این عملیات شامل پیاده سازی هم زمان ده ها هزار نیرو از راه دریا و هوا در پنج نقطه جداگانه در منطقه نرم اندی بود.

دارد و نه حتی در سربرگ دولتی است و جنبه افشای هیچ سندی را ندارد.

به هر روی تاکنون از اعضای هیئت دولت به جز اسماعیلی، مهرداد بذریاش، وزیر راه و شهرسازی، صولت مرتضوی، وزیر کار، تعاون و رفاه اجتماعی، امیر حسین قاضی زاده هاشمی، رئیس بنیاد شهید و امور ایثارگران و داود منظور، رئیس سازمان برنامه و بودجه نامزد انتخابات ریاست جمهوری شده اند اما مشخص نیست که چرا برخی از اعضای دولت سعی کرده اند که تنها یک نامزد مشخص را به عنوان کاندیدای مدنظر خود معرفی کنند. هم میهن درباره شائبه نحوه استفاده از امکانات حاکمیتی و دولتی برای فعالیت انتخاباتی با یک حقوقدان و یک فعال سیاسی گفت و گو کرده است.

بی طرفی، حلقه گمشده انتخابات مردمی

حسین نورانی نژاد، فعال سیاسی اصلاح طلب معتقد است این موضوع که تریبون هایی مانند تریبون نماز جمعه و مانند آن در خدمت یک جریان باشد «این رفتارها را با عنوان دفاع از انقلاب و امثال آن توجیه می کنند. نهادهای اجماعی هم کاملاً این رفتار را قبول دارند حتی اگر در ادبیات رسمی و رسانه ای آن را تکذیب کنند. با این حال تحقیق این موضوع جا افتاده است که این نهادها بی طرف نیستند و این موضوع را کتمان هم نمی کنند.» او می گوید: «آنچه صدیقی در تریبون نماز جمعه بیان کرده است جانبدارانه بوده است. اگر نگوییم جانبداری از یک فرد خاص اما می توان گفت که به نفع جریان خاصی که تعدادی کاندید دارند، اظهار نظر کرده است. در حال حاضر مشابه همین اقدام را به صورت روزانه رسانه هایی انجام می دهند که متعلق به نهادهای نظامی هستند و به نفع یک جریان جنگ روانی راه می اندازند. این درحالیست که این نهادها بر اساس قوانین نباید در سیاست هیچ گونه دخالت داشته باشند. اما شاهدیم که در جزئی ترین مسائل دخالت می کنند. ما هم به جز اعتراض کار بیشتری نتوانسته ایم انجام بدهیم.» این فعال سیاسی تأکید می کند که اظهارات صدیقی تأثیری بر مشارکت در انتخابات و نتیجه آن ندارد: «این رفتارها مسبق به سابقه بوده است. امروز همه می دانند که شورای نگهبان هم گرایش خاصی دارد در حالی که این نهاد قانوناً باید بی طرف باشد، با این حال همه به این موضوع معترض هستند ولی آن را پذیرفته اند. این مسئله یکی از مسائل اصلی آسیب زنده به عیار یک انتخابات واقعیست. با توجه به وجود چنین مسائلی این اظهار نظر صدیقی اتفاقی خاص محسوب نمی شود. تریبون های نماز جمعه حتی در میان جریان حاکم هم از گذاری زیادی ندارد و تأثیر نماز جمعه های اول انقلاب و سخنرانی های افرادی مانند مرحوم آیت الله طالقانی و آیت الله منتظری را ندارند.»

نورانی نژاد درباره نامه اعضای هیئت دولت به شورای نگهبان هم اظهار می کند: «دلیلی ندارد که اعضای یک کابینه در رابطه با یکی از همکاران خود در دولت چنین اقدامی انجام دهند. با این حال این خطاها در انتخابات ایران رایج است که نه با قوانین موجود مطابقت دارد و نه با روح انتخابات. تا وقتی که معترضان فرصتی برای بیان این رفتارها نداشته باشند، مسئله ای تغییر نمی کند. در این کشور سابقه داشته است که عضو رسمی شورای نگهبان در میتینگ انتخاباتی یک کاندیدای شرکت و سخنرانی کرده است یا بالاترین مقام شورای نگهبان از یک نامزد انتخاباتی رسماً و علناً حمایت کرده است.» وجود شرم از اینگونه رفتارها، مسئله ایست که این فعال سیاسی بر آن تأکید می کند: «این شرم باعث می شود که چنین اقداماتی را در لافه بیان کنند، اما امروز این لافه گویی هم وجود ندارد.» او تنها راه حل پایان بخشی به این شرایط را قدرت گیری جریان های منتقد می داند به نحوی که بتواند مانع بروز این رفتارها شوند: «هیچ مقام یا نهادی را نمی شناسم که با رجوع به آن بشود به این مسئله غیرقانونی پایان داده شود. ما در یک وضعیت کاملاً نابرابر، نا عادلانه سیاست ورزی و رقابت می کنیم و حتماً یکی از اهداف ما از این رقابت ها پایان بخشی به این رویه هاست. اگر این رویه ها نبود بسیاری از مبارزات و کنش های سیاسی هم موضوعیت نداشت.»

صلحی را امضا نخواهد کرد. بر اساس گزارش ایرنا، رهبر حماس در غزه همچنین طرح درخواست از سوی اسرائیل مبنی بر خلع سلاح این جنبش در غزه را رد کرده است. اسامه حمدان، عضو ارشد دفتر سیاسی حماس نیز ۱۷ خرداد در واکنش به طرح پیشنهادی آتش بس، به خبرگزاری فرانسه گفت: «هیچ پیشنهادی وجود ندارد، بلکه جملاتی است که بایدن طی یک سخنرانی گفته و تا این لحظه، آمریکایی ها چیزی مستند یا مکتوب ارائه نکرده اند که بیانگر تعهد و التزام آنها به گفته های بایدن در این سخنرانی باشد.» واکنش های حماس به طرح پیشنهادی آتش بس، همزمان با بیانیه ۴ کشور و حضور بایدن در نرم اندی انجام شد.

دیدار با زلنسکی

بایدن در نرم اندی با رئیس جمهور اوکراین دیدار کرد. اوکراین از ۲۴ فوریه سال ۲۰۲۲ (۵ اسفند ۱۴۰۰) با تجاوز نظامی روسیه مواجه شده و کشورهای غربی با محوریت آمریکا اصلی ترین پشتیبانان کی یف هستند. دیدار بایدن و زلنسکی از آن جهت بیشتر حائز اهمیت بود که به تازگی کمک ۶۱ میلیارد دلاری آمریکا به اوکراین از سوی رئیس جمهور آمریکا امضا شد. به گزارش هیل، بایدن در این دیدار از امضای یک بسته کمک ۲۲۵ میلیون دلاری به اوکراین خبر داد.

رد پیشنهاد مکرون

بایدن و مکرون امروز ۸ ژوئن با یکدیگر دیدار خواهند کرد و